

NEWSLETTER AK HJF - 2/2013

Obsah:

Resumé článků v českém i anglickém jazyce	2
Markéta Dvořáková : Smlouva o smlouvě budoucí v NOZ	3 - 5
Martin Koudele : Změny v právní úpravě týkající se společnosti s ručením omezeným od 1. 1. 2014	5 - 6
Josef Zeman : Trestné činy v dopravě ve světle aktuální judikatury Nejvyššího soudu České republiky	6 - 9

PRAHA

Sokolovská 49
186 00 Praha 8

+420 225 000 400

+420 225 000 444

recepcepha@hjf.cz

HRADEC KRÁLOVÉ

Resslova 1253/17a
500 02 Hradec Králové

+420 495 534 081

+420 493 814 911

recepcehk@hjf.cz

Resumé :

První článek se zabývá úpravou smlouvy o smlouvě budoucí v novém občanském zákoníku. Nejprve je pojednáno o problémech stávající, dvoukolejné úpravy provedené v občanském a obchodním zákoníku. Poté je zhodnocena úprava nová. Článek upozorňuje na nejzásadnější ustanovení a formuluje též doporučení pro právní praxi.

Druhý článek analyzuje změny, ke kterým dojde v úpravě základního kapitálu a obchodního podílu ve společnosti s ručením omezením po nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích. V nové úpravě lze vysledovat příklon k méně formalizovanému a snadnějšímu podnikání pod touto formou obchodní společnosti.

Třetí článek pak na příkladech soudních rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky přibližuje aktuální rozhodovací praxi v oblasti trestných činů v dopravě. Závěry formulované Nejvyšším soudem dávají řidičům základní vodítka pro posouzení, jakou míru opatrnosti je od nich možné žádat při provozování motorových vozidel.

The first article deals with the regulation of future agreement in the Civil Code 2012. It analyses the problems of the current regulation which is incorporated in both the Civil Code 1964 and the Commercial Code 1991. Then it proceeds to evaluate the new regulation. The article draws the readers' attention towards the most important provisions and makes recommendations for the practise.

In relation to the Business Corporations Act 2012 that will come into force on January 1st, 2014, the second article analyses the changes that the new regulation will introduce to the registered capital requirements and the share in a company. The new regulation tends to ease conducting business under the limited liability company.

The third article illustrates the criminal case law of the Supreme Court of the Czech Republic regarding car accidents using selected rulings on the matter. The conclusions of the Supreme Court allow the drivers to make themselves acquainted with the basic directives regarding the minimum required caution while driving

SMLOUVA O SMLOUVĚ BUDOUCÍ V NOZ

Počínaje 1. ledna 2014 vstupuje v účinnost velmi diskutovaný zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník (dále jen „NOZ“). Kromě jiného se NOZ dotkne i úpravy smlouvy o smlouvě budoucí (dále jen „smlouva budoucí“), když tuto

upravují § 1785-1788 NOZ. V současné době je smlouva o smlouvě budoucí upravena jak v občanském zákoníku (dále jen „OZ“), tak v obchodním zákoníku (dále jako „ObZ“), a přesto, že je úprava tohoto smluvního typu v obou kodexech poměrně rozdílná, mnohdy dochází v praxi k jeho záměnám a dvojkolejnost zákonné úpravy je spíše na škodu.

Zásadní rozdíl smlouvy budoucí dle OZ a dle ObZ spočívá v tom, že zatímco v obchodněprávní budoucí smlouvě musí být obsah vlastní smlouvy (předmět plnění) určen alespoň obecným způsobem (ust. § 289 odst. 1 ObZ), čímž je smluvním stranám poskytnut relativně široký prostor pro další vyjednávání konkrétních smluvních podmínek, v občanskoprávní budoucí smlouvě musí strany již sjednat podstatné náležitosti vlastní smlouvy. Právě tento požadavek na obsažení podstatných náležitostí vlastní smlouvy už ve smlouvě budoucí je považován za základní nevýhodu stávající úpravy smlouvy budoucí v OZ, neboť fakticky co do obsahu nerozlišuje mezi smlouvou předběžnou (budoucí) a smlouvou definitivní (vlastní). V důvodové zprávě k NOZ je takový požadavek na určitost obsahu smlouvy vlastní dokonce zmiňován jako jeden z důvodů pro novou úpravu smlouvy budoucí. NOZ tedy (a nejen v tomto) přejímá úpravu z ObZ, když stanoví, že **obsah budoucí smlouvy musí být stanoven alespoň obecným způsobem** (ust. § 1785 NOZ).

Smlouva budoucí dle NOZ dále stírá rozdíl OZ a ObZ týkající se postupu smluvních stran následujícího po uzavření smlouvy budoucí k uzavření smlouvy vlastní, jakož i nároků plynoucích z porušení kontraktační povinnosti, k níž se účastník (účastníci) zavázal (zavázali). Ze stávající úpravy v OZ vyplývá, že strany si mají sjednat dobu

NOVINKY

Prvního května nabyla účinností novela zákona o silniční dopravě, která zpřísnila zejména podmínky provozování taxislužby a zavedla v souvislosti s tím celou řadu skutkových podstat přestupků. Jako přestupek bude možné posuzovat například jednání, jímž řidič taxislužby poškodí cestujícího na ceně jízdného.

Ústavní soud České republiky zrušil vyhlášku č. 484/2000 Sb., kterou se stanovovala paušální náhrada za zastupování advokátem v občanském soudním řízení. Stávající úprava dle ústavního soudu porušovala princip proporcionality sankcí.

Nejvyšší soud České republiky se vyjádřil k podmínkám obecného užívání účelových komunikací. Jednou z těchto podmínek je existence nutné a ničím nenahraditelné komunikační potřeby. Má-li uživatel účelové komunikace možnost jiného přístupu, byť méně komfortního, není tu podle Nejvyššího soudu naléhavá komunikační potřeba a právo obecného užívání účelové komunikace nevzniká.

Nárok na omluvu a její případné uveřejnění v režimu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci podléhá podle rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky promlčení. Subjektivní promlčecí doba činí šest měsíců.

Nejvyšší soud rovněž korigoval příliš široký výklad rozsahu obecné prevenční povinnosti dle § 415 občanského zákoníku. Dle soudu je každý povinen zachovávat takový stupeň pozornosti, který lze po něm vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci požadovat a který - objektivně posuzováno - je způsobilý zabránit či alespoň co nejvíce omezit riziko vzniku škod na životě, zdraví či majetku; uvedené ustanovení mu však neukládá povinnost předvídat každý v budoucnu možný vznik škody.

do které má být smlouva vlastní uzavřena. Teprve v případě, kdy povinná smluvní strana nedostojí svému závazku z budoucí smlouvy uzavřít smlouvu vlastní, je oprávněná strana domáhat se u soudu nahrazení prohlášení vůle soudním rozhodnutím. Oproti tomu ObZ stanoví, že oprávněná strana musí do sjednané lhůty nejprve závazanou stranu vyzvat k uzavření vlastní smlouvy a teprve poté následuje povinnost strany závazané (bez zbytečného odkladu) uzavřít vlastní smlouvu. Pokud oprávněná strana v dané lhůtě závazanou stranu nevyzve, zaniká závazané straně povinnost vlastní smlouvu uzavřít, a to bez dalšího. **Tato „povinná výzva“ se nově uplatní i v NOZ; každá smlouva budoucí tedy musí obsahovat ujednání o době, v níž musí být závazaná strana vyzvána k uzavření smlouvy, jinak závazek povinné strany uzavřít smlouvu vlastní zaniká.** V tomto smyslu tedy dojde k posílení zásady, že „právo slouží bdělým“, když oprávněný z budoucí smlouvy bude muset učinit včasnou výzvu, aby zachoval své nároky ze smlouvy budoucí.

Současně dochází ke sjednocení nároků náležejících oprávněnému v případě, kdy závazaná strana neuzavře (či se bude bránit uzavření) vlastní smlouvu. Stávající koncepce OZ přiznává oprávněné straně vedle nároku na nahrazení projevu vůle také náhradu škody, která jí v souvislosti s neuzavřením smlouvy vlastní vznikla. ObZ naopak nutí oprávněnou stranu pouze volit mezi určením obsahu smlouvy a mezi náhradou škody, která jí porušením závazku uzavřít smlouvu vlastní vznikla. Oba nároky (určení obsahu smlouvy a náhradu škody) může oprávněná strana uplatnit pouze tehdy, odmítne-li (neoprávněně) závazaná strana o uzavření vlastní smlouvy vůbec jednat. **NOZ však výslovně stanoví, že pokud závazaná strana nesplní svou povinnost vlastní smlouvu uzavřít, může oprávněná strana požadovat určení obsahu soudem, případně osobou v budoucí smlouvě určené (pro občanskoprávní budoucí smlouvu je prvek osoby určující obsah smlouvy - právě na dosavadní obligatorní dohodu o podstatných náležitostech - novinkou) a současně je oprávněna domáhat se náhrady škody, která jí v důsledku nesplnění závazku uzavřít vlastní smlouvu vznikla.** Ustanovení NOZ o smlouvě budoucí totiž nijak (na rozdíl od stávajícího § 290 odst. 1 ObZ) nevylučují možnost se

této škody domáhat. Z velké části pak NOZ přejímá koncepci určení obsahu smlouvy vlastní z ObZ, když obsah se určí podle účelu, který mělo uzavření smlouvy vlastní sledovat, přičemž se přihlíží k okolnostem, za nichž byla smlouva budoucí uzavírána, i k poctivému uspořádání práv a povinnostem stran (ust. § 1797 odst. 2).

Kromě možnosti zániku závazku uzavřít smlouvu vlastní v důsledku absence výzvy dle ust. § 1786 NOZ předvídá ust. § 1788 NOZ zánik takového závazku povinné strany také v případě, že se změnila okolnosti, z nichž strany při vzniku závazku ze smlouvy budoucí zřejmě vycházely, do té míry, že na závazané straně nelze rozumně požadovat, aby smlouvu uzavřela (zánik této povinnosti již nebude podmíněn včasným oznámením změny těchto okolností oprávněnému, jak dosud požaduje ust. § 292 odst. 5 věta druhá ObZ). V tomto zůstává stávající úprava obou kodexů v zásadě stejná (srov. OZ „*spravedlivě požadovat*“ a ObZ „*rozumně požadovat*“). Dále NOZ (na tomto místě možná poněkud nadbytečně) stanoví, že neoznámí-li závazaná strana straně oprávněné tuto změnu okolností bez zbytečného odkladu, nahradí oprávněné straně škodu z toho vzniklou.

Další významnou změnou, kterou přinese NOZ, je **opuštění principu obligatorní písemné formy smlouvy budoucí**, kterou za stávající právní úpravy shodně vyžaduje OZ i ObZ. Nově tak bude **výlučně na vůli smluvních stran, zda si pro budoucí smlouvu zvolí formu písemnou nebo, zda si vystačí s formou ústní dohody**. Samozřejmě i nadále lze jen doporučit, aby smlouvy budoucí byly s ohledem na jistotu smluvních stran uzavírány formou písemnou.

Konečně pak NOZ sjednocuje lhůtu, v níž se strana oprávněná může domáhat nároku na určení obsahu smlouvy, když v ust. § 634 NOZ uvádí, že **právo požadovat, aby soud určil na základě smlouvy budoucí obsah vlastní smlouvy, se promlčí za jeden rok od posledního dne lhůty, kdy měla být budoucí smlouva uzavřena**, což platí i v případě, že bylo ujednáno, že určitou náležitost smlouvy určí třetí osoba nebo soud. Protože však ust. § 1786 NOZ stanoví závazané straně povinnost uzavřít vlastní smlouvu bez zbytečného odkladu poté, co ji k tomu

strana oprávněná vyzvala, **jeví se jako nanejvýš vhodné, aby ve smlouvě budoucí byla vedle lhůty k odeslání výzvy oprávněnou stranou sjednána i lhůta pro uzavření vlastní smlouvy, jejíž počátek bude vázán na výzvu oprávněné strany.** Tak se strany mohou vyhnout případným sporům o tom, co se rozumí pojmem „bez zbytečného odkladu“ v konkrétní situaci a spornému určování počátku běhu promlčecí lhůty.

Ze shora uvedeného tak vyplývá, že NOZ v rámci smlouvy budoucí posiluje v souladu s celou jeho koncepcí vůli smluvních stran, když opouští povinnost písemné formy budoucí smlouvy, obsah vlastní smlouvy ve smlouvě budoucí požaduje určit alespoň obecným způsobem, umožňuje určení obsahu vlastní smlouvy vedle soudu i třetí osobou, vedle nároku na určení obsahu smlouvy umožňuje domáhat se i náhrady škody a zánik povinnosti zavázané strany uzavřít vlastní smlouvu váže mj. k absenci výzvy k uzavření smlouvy vlastní; to vše – při zachování náležité opatrnosti – snad ku prospěchu uživatelům tohoto institutu.

Mgr. Markéta Dvořáková, advokátka
dvorakova@hjf.cz

ZMĚNY V PRÁVNÍ ÚPRAVĚ TÝKAJÍCÍ SE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM OD 1. 1. 2014

Od 1. ledna 2014 vstupuje v platnost nejen nový občanský zákoník, ale i zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, přičemž současně přestane platit stávající obchodní zákoník, který doposud upravoval „život“ obchodních společností. Zákon o obchodních korporacích se tak stane novým základním předpisem, který bude upravovat existenci a chod obchodních společností a družstev. Daná problematika je však velmi rozsáhlá, a proto jí bude věnováno více příspěvků. Tento příspěvek si klade za cíl čtenáře seznámit se zásadními - koncepčními - změnami právní úpravy společnosti s ručením omezeným. Nová právní úprava společnosti s ručením omezeným dozná

podstatných změn co do úpravy minimální výše základního kapitálu a úpravy institutu obchodního podílu.

Pokud jde o minimální výši základního kapitálu společnosti s ručením omezeným, tak tu zákon o obchodních korporacích sníží na minimální výši 1,- Kč. Touto změnou se česká právní úprava minimální výše základního kapitálu přiblížila právní úpravě jiných evropských zemí (např. Německo nebo Velké Británie). Společnost s ručením omezeným, tak bude moci mít podstatně nižší základní kapitál, než na který jsme doposud byli zvyklí. Stejně jako tomu bylo doposud, tak i zákon o obchodních korporacích určuje pouze minimální výši základního kapitálu, přičemž nic nebrání tomu, aby výše základního kapitálu byla vyšší než 1,- Kč.

Případní věřitelé společností s ručením omezeným však nebudou novou právní úpravou nikterak bití, neboť ani dosavadní právní úprava jim negarantovala uspokojení jejich pohledávek ze základního kapitálu společnosti, a to v situacích, kdy základní kapitál společnosti je často pouze fiktivní částkou vedenou v účetnictví společnosti. Troufám si tvrdit, že nová minimální výše základního kapitálu povede případné obchodní partnery společností s ručením omezeným k větší obezřetnosti při obchodování se společnostmi, jejichž základní kapitál bude činit pouhou 1,- Kč.

Další změnou oproti stávajícímu stavu bude změna v právní úpravě obchodního podílu. Zatímco podle současné právní úpravy má společnost s ručením omezeným jen jeden druh obchodního podílu, tak nově bude moci společnost s ručením omezeným vydat více druhů podílů na společnosti, pokud to připustí společenská smlouva. Jednotlivé podíly budou moci být spojeny s různými právy a povinnostmi. Další změnou, oproti současnému stavu, bude změna v koncepci vlastnictví podílu, kdy společník bude moci vlastnit více podílů dané společnosti s ručením omezeným, a to i podílů různého druhu. V současné právní úpravě může společník vlastnit pouze jeden podíl na společnosti s ručením omezeným.

Nová právní úprava také umožní společnosti vydání takzvaného kmenového listu k podílu společníka, a

to pokud převoditelnost obchodního podílu na společnosti s ručením omezeným nebude ničím omezena (např. souhlasem valné hromady) a současně, pokud připustí tuto možnost společenská smlouva. Kmenový list bude cenným papírem na řad. Přičemž kmenový list na rozdíl od akcií akciových společností nebude moci být vydán v zaknihované podobě a rovněž nebude moci být přijat k obchodování na evropském regulovaném trhu a ani k obchodování na jiném veřejném trhu s cennými papíry. Kmenový list bude do jisté míry znamenat usnadnění procedury spojené s převodem obchodního podílu, neboť kmenový list bude moci být převeden jeho pouhým rubopisováním a předáním kmenového listu nabyvateli. Vlastník kmenového listu nebude jmenovitě veden v seznamu společníků společnosti s ručením omezeným.

Závěrem lze uvést, že nová právní úprava zpřístupní možnost podnikání pod hlavičkou společnosti s ručením omezeným větší skupině osob, a to v důsledku snížení minimální výše základního kapitálu společnosti s ručením omezeným na symbolickou 1,- Kč. Další změna týkající se právní úpravy obchodního podílu přinese rovněž zjednodušení formálních postupů spojených s nabýváním obchodního podílu a jeho scelení do jednoho celku, a to v situacích, kdy například společník již jeden podíl na společnosti má a druhý nabude od jiného společníka. V dosavadní právní úpravě by takovéto podíly byly sceleny do jednoho podílu (celku), a to i pokud by nabyvatel obchodního podílu ho chtěl obratem prodat dále (muselo by dojít k zcelení a následnému rozdělení obchodního podílu a v určitých případech ještě ke schválení rozdělení obchodního podílu valnou hromadou společnosti). Nová právní úprava bude pro popsané případy přátelštější a méně formalistickou právní úpravou, neboť společník společnosti, který nabude obchodní podíl, si jej bude moci nechat v podobě, v jaké jej nabyl (bude moci mít například dva různě velké podíly na společnosti). Jako značné zjednodušení lze označit zavedení kmenového listu, který de facto upustí od formalistického přístupu v případě převodu obchodního podílu, jehož převod není ničím podmíněn. V uvedeném případě bude k převodu takového obchodního podílu stačit rubopisování kmenového listu a jeho předání

novému nabyvateli, oproti dnes vyžadovanému převodu obchodního podílu na základě smlouvy.

Mgr. Martin Koudele, advokátní koncipient

koudele@hjf.cz

TRESTNÉ ČINY V DOPRAVĚ VE SVĚTLE AKTUÁLNÍ JUDIKATURY NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY

V dnešní uspěchané době je takřka nezbytností, a to ať již v pracovních či soukromých záležitostech, řízení motorového vozidla. Statistiky nehodovosti na našich silnicích jsou neúprosné. Pokud již k dopravní nehodě dojde, pak tato nemusí vždy vyvolávat pouze následek v podobě odpovědnosti občanskoprávní, ale často má přesah i do sféry trestní. Cílem tohoto článku je tak stručně shrnutí zajímavých rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky (dále jen NS ČR) týkající se právě trestní odpovědnosti při dopravních nehodách. Níže tedy uvádím vybraná rozhodnutí, resp. vždy právní větu se stručným komentářem a závěrem, který z daného rozhodnutí v praxi plyne. Uvedená rozhodnutí by neměla uniknout Vaší pozornosti, neboť lze důvodně předpokládat, že závěru v nich učiněných, se budou držet soudy nižších stupňů.

1) Usnesení NS ČR sp.zn. 6 Tdo 1027/2012 z 31.10.2012

Právní věta: „Prudké a bezdůvodné snížení rychlosti vozidla řízeného pachatelem, které učinil v úmyslu vytrést řidiče vozidla jedoucího za ním a které vedlo či mohlo vést k dopravní nehodě, naplňuje za splnění i ostatních zákonných podmínek znaky pokusu trestného činu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku.“

Skutkový děj: V dané věci se jednalo o bohužel poměrně rozšířený jev tzv. „vybrždění“ vozidla po jeho předjetí. V tomto případě obviněný jako řidič osobního motorového vozidla při jízdě po mokré rychlostní komunikaci se po předjetí autobusu, v němž cestovalo 49 osob, zařadil do pravého jízdního pruhu těsně před tento autobus a vzápětí z rychlosti blížící se 100 km/hod náhle a bez patřičného

důvodu, veden záměrem vytrést řidiče autobusu, výrazně zbrzdil své motorové vozidlo. Dle názoru soudu jeho jednání nepochybně bezprostředně směřovalo k tomu, že zapříčiní dopravní nehodu (zejména střet obou motorových vozidel, popř. v důsledku intenzivního brzdění smyk autobusu a jeho následnou kolizi se svodidlem či s jiným motorovým vozidlem), při níž bude vedle škody na cizím majetku způsobena také závažnější újma na zdraví osob cestujících v autobuse, popř. osob spolucestujících s obviněným. Ke zranění osob v tomto případě našťastí nedošlo.

Závěr pro praxi: NS ČR v tomto případě vyslovil myšlenku, že tzv. „vybrždování“ s následnou srážkou vozidel nemusí být kvalifikováno pouze jako trestný čin poškození cizí věci dle § 228 tr. zákoníku se sazbou tr. odnětí svobody až na 1 rok, ale toto jednání je třeba kvalifikovat jako ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, sic ve stádiu pokusu. U tohoto trestného činu je pak trestní sazba již v rozpětí 6 měsíců až 3 let.

2) Usnesení NS ČR sp.zn. 6 Tdo 901/2012 z 30.8.2012

Právní věta: „O zavinění pachatele přečinu těžké újmy na zdraví z nedbalosti podle §147 odst. 1 tr. zákoníku svědčí mimo jiné i okolnost, že mu nic nebránilo ve snížení rychlosti vozidla před přechodem pro chodce, pokud včas vnímal přítomnost poškozeného na chodníku v blízkosti přechodu pro chodce a jeho chování. Jestliže však pachatel v blízkosti přechodu pro chodce nevěnoval náležitou pozornost situaci v provozu a zejména nedbal zvýšené opatrnosti při výskytu dětí u přechodu pro chodce, odůvodňuje to závěr nejen o zaviněném porušení povinností pachatele vyplývajících z ustanovení § 5 odst. 1 písm. d), h) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ale i o existenci nedbalosti jako zákonného znaku citovaného přečinu.“

Skutkový děj: Uvedené rozhodnutí se zabývá problematikou zavinění řidiče a srážky s nezletilým chodcem na přechodu pro chodce, který vstoupil na přechod po předchozím pokynu matky, který se následně snažila marně odvolat, a to bez ohledu na krátkou vzdálenost od blížícího se vozidla

obžalovaného. V dané věci NS ČR uvedl, že jestliže při dopravní nehodě spolupůsobilo při následku uvedeném výše více příčin (jednání obviněného a poškozeného), je třeba hodnotit každou příčinu co do jejího významu pro vznik následku zvlášť a určit její důležitost pro následek, který z jednání obviněného nastal. V tomto případě poškozený - šestileté dítě - před nehodou pobíhal po chodníku v bezprostřední blízkosti své matky a tito směřovali k řádně vyznačenému přechodu pro chodce, přičemž obviněný (řidič) nebyl ve výhledu na tuto skupinku osob nijak omezen. Obviněnému tudíž nic nebránilo v tom, aby přítomnost poškozeného na chodníku při pravém okraji vozovky, resp. v blízkosti přechodu pro chodce včas zaregistroval, aby obezřetně sledoval počínání poškozeného a před přechodem pro chodce snížil rychlost jízdy tak, aby pro případ, že poškozený náhle vstoupí do vozovky, zabránil střetu svého vozidla s poškozeným. Obviněný však v blízkosti přechodu pro chodce nevěnoval náležitou pozornost situaci v provozu a zejména nedbal zvýšené opatrnosti, kterou si vzniklá situace vyžadovala. V důsledku toho na poškozeného odpovídajícím způsobem nezareagoval.

Závěr pro praxi: V tomto rozhodnutí NS ČR jasně naznačil, že porušení povinnosti řidiče dbát zvýšené míry opatrnosti před přechodem pro chodce, kdy výhled není ničím omezen je kvalitativně nadřazen porušení povinnosti chodce - dítěte spočívající v povinnosti řádně se přesvědčit, že s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy příjíždějících vozidel nedonutí při přecházení jejich řidiče k náhlé změně směru nebo rychlosti jízdy.

3) Usnesení NS ČR sp.zn. 4 Tdo 947/2012 z 11.9.2012

Právní věta: „Jestliže pachatel jako řidič osobního motorového vozidla v dostatečném časovém předstihu mohl a měl vidět poškozeného příjíždět v protisměru před uskutečněním vlastního předjíždění jiného vozidla, tento úkon neměl zahájit nebo ho měl přerušit. V opačném případě odpovídá za protiprávní účinek předpokládaný u přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku bez ohledu na to, zda poškozený jel nepřiměřenou rychlostí. Naopak v případě, že se nepřiměřenou rychlostí přiblíží v protisměru příjíždějící

vozidlo a dojde ke střetu vozidel, jelikož předjíždějící řidič v důsledku zcela neočekávatelného, rychlého přiblížení protijedoucího vozidla již nestihne předjíždění přerušit či dokončit, lze podle okolností dokonce uvažovat o neexistenci trestní odpovědnosti předjíždějícího řidiče.“

Skutkový děj: Toto rozhodnutí se týká trestní odpovědnost předjíždějícího řidiče za přečin usmrcení z nedbalosti. V tomto případě obviněný, jako řidič osobního vozidla zn. BMW 320 D, v místě před mírnou levotočivou zatáčkou, se plně nevěnoval řízení vozidla, předjížděl traktor zn. Zetor, s přívěsem v době, kdy v protisměru přijížděl motocykl zn. Yamaha YZF 1000. Na úrovni kabiny traktoru se v levé části vozovky čelně s motocyklem srazil, přičemž řidič motocyklu při střetu a následném pádu vpravo mimo komunikaci utrpěl zranění, na jejichž následky na místě zemřel. NS ČR označil za primární příčinu vzniklé dopravní nehody jednání obviněného, který se rozhodl se svým vozidlem předjet jiné vozidlo v okamžiku, kdy se v protisměru ve svém jízdním pruhu přibližoval poškozený na motocyklu. Tohoto bylo přitom možné spatřit na vzdálenost a v čase, jež obviněnému umožňovaly předjížděcí manévry přerušit, resp. jej nedokončit a zařadit se za traktor s přívěsem jedoucím v jeho směru jízdy. Za rozhodující NS ČR uvedl skutečnost, že obviněný podle provedených důkazů motocyklistu přijíždějícího v protisměru mohl vidět s dostatečným předstihem, a tudíž na něj měl i odpovídajícím způsobem reagovat způsobem své další jízdy.

Závěr pro praxi: Za kvalitativně silnější porušení povinnosti NS ČR posoudil jednání řidiče spočívající v takovém jednání, kdy řidič, přestože je schopen v dostatečné vzdálenosti vidět v protisměru přijíždějící vozidlo/motocykl, přesto zahájí předjížděcí manévry, který následně nezvládne dokončit, než povinnost v protisměru přijíždějícího vozidlo/motocyklu spočívajícího v povinnosti dodržet maximální povolenou rychlostí. Pokud by však přijíždějící vozidlo/motocykl nebyl schopen v důsledku nepřiměřené rychlosti tohoto vozidla/motocyklu zahlédnout ve chvíli zahájení předjíždějícího manévru ani v jeho průběhu již není možné tento manévry přerušit, je na místě uvažovat o jeho beztrestnosti.

4) Usnesení NS ČR sp.zn. 6 Tdo 143/2011 z 29.3.2011

Právní věta: „Zásada tzv. omezené důvěry v dopravě znamená, že řidič motorového vozidla může spoléhat na dodržení dopravních předpisů ostatními účastníky provozu na pozemních komunikacích, nevyplyvá-li z konkrétní situace opak. Výjimkou z této zásady jsou případy, kdy ze situace v provozu na pozemních komunikacích vyplývá povinnost dbát zvýšené opatrnosti nebo s předstihem reagovat na situaci, aby bylo zabráněno kolizi (např. na komunikacích nebo v jejich blízkosti se pohybují děti, osoby těžce zdravotně postižené, přestárlé, zjevně volně pobíhající zvířata nebo to vyplývá z existence instalovaných dopravních značek). Důvodně spoléhat na to, že tyto účastníci silničního provozu dodrží pravidla silničního provozu může jen v případě, pokud z konkrétních okolností neplyne obava, že tomu tak nebude. Mohou však nastat situace, kdy i tyto účastníci vytvoří řidiči svým náhlým neočekávaným a nepředvídatelným vstoupením do vozovky překážku, jež může být pro řidiče i objektivně nezoládnutelná. V takovém případě řidič neodpovídá za vzniklý protiprávní následek.“

Skutkový děj: V tomto případě, byl obviněný uznán vinným trestným činem dle § 224 trestního zákona, kterého se dopustil tím, že při průjezdu úseku táhlé mírné levotočivé zatáčky mimo obec, před přechodem pro chodce v blízkosti místní ZOO, vyznačeným příslušným svislým i vodorovným dopravním značením, při rychlosti zhruba 100 km/h, srazil a usmrtil v blízkosti přechodu pro chodce chodkyni A. K., pohybující se původně souběžným směrem při pravé krajnici silniční komunikace. V okamžiku, kdy se chodkyně rozhodla přejít vozovku prostoru 5 až 10 m před začátkem přechodu pro chodce ve směru jízdy vozidla a ve vzdálenosti 34,6 m před vozidlem, již řidič vlivem nepovolené a nepřiměřené rychlosti, přes okamžité brzdění a uhybání vlevo, již nedokázal vozidlo zastavit, zpomalit, či na celkem 11 m široké komunikaci provést výhybný manévry potřebný k zabránění střetu a způsobil již výše popsany následek.

Závěr pro praxi: Toto rozhodnutí se blíže zabývá jednou ze základních zásad hrajících v případě dopravních nehod roli, a to tzv. zásadou omezené důvěry v dopravě, resp. stanoví, kdy a za jakých

okolností se tato zásada neuplatní. V daném případě tak NS ČR uzavřel, že řidič motorového vozidla blížícího se k přechodu pro chodce řádně označeného, vidící pohybovat se osoby směrem k přechodu pro chodce, je povinen dbát zvýšené opatrnosti a přizpůsobit rychlost vozidla a předvídat možnost, že se osoby pokusí přejít vozovku i mimo tento přechod. Jedná se jistě o poměrně přísné posouzení, kladoucí na řidiče značnou dávku předvídatelnosti, nicméně je třeba vést tyto závěry v patrnosti.

Z výše uvedených případů, ale samozřejmě nejen z nich je patrné, že zvýšená opatrnost a značná dávka předvídaní je při řízení motorového vozidla skutečně na místě. Právě dodržení těchto faktorů pravděpodobně mohlo fatálním a nevratným následkům v popsáných případech zabránit.

Mgr. Josef Zeman, advokát
zeman@hjf.cz